

UCHWAŁA SEJMU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

z dnia 5 czerwca 1992 r.

w sprawie założeń polityki pieniężnej na 1992 r.

§ 1. Uchwała się założenia polityki pieniężnej na 1992 r. stanowiące załącznik do uchwały.

§ 2. Sprawozdania z realizacji założeń polityki pieniężnej Prezes Narodowego Banku Polskiego przedstawi Sejmowi i Senatowi za pierwsze półrocze i po trzech kwartałach 1992 r.

§ 3. Zobowiązuje się Rząd, przy udziale Prezesa Narodowego Banku Polskiego, do przygotowania:

- 1) raportu o stanie polskiego systemu bankowego,

2) programu rozwiązania problemów związanych z nieściągalnymi kredytami.

§ 4. Prezes Narodowego Banku Polskiego przedstawi Sejmowi i Senatowi sprawozdanie z wykonania planu finansowego Narodowego Banku Polskiego za 1992 r.

§ 5. Uchwała wchodzi w życie z dniem ogłoszenia z mocą od dnia 1 stycznia 1992 r.

Marszałek Sejmu: w z. *J. Zych*

Załącznik do uchwały Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 5 czerwca 1992 r. (poz. 205)

ZAŁOŻENIA POLITYKI PIENIĘŻNEJ NA 1992 R.

I. Cele polityki pieniężnej

1. Podstawowymi celami polityki pieniężnej w 1992 r. będą:

- 1) kontynuacja polityki antyinflacyjnej, tak aby w końcu roku osiągnąć stabilizację siły nabywczej złotego na rynku wewnętrznym, oraz

- 2) ochrona pozycji waluty krajowej w stosunku do walut obcych.

Podstawową zasadą polityki pieniężnej będzie kształtowanie podaży pieniądza na takim poziomie, aby jego nadmiar nie stał się samoistnym czynnikiem inflacji i jednocześnie aby niedostatek pieniądza nie utrudniał procesów gospodarczych.

II. Podaż pieniądza i narzędzia jej kontroli

2. Projekcja podaży pieniądza oparta została na założeniach polityki gospodarczej Rządu, dotyczących w szczególności wzrostu produktu globalnego brutto (GDP) oraz cen towarów i usług, a także wielkości deficytu budżetowego i poziomu rezerw zagranicznych.

Uwzględniając fakt, że po okresie hiperinflacji na przełomie 1989/90 r. zasoby przedsiębiorstw i ludności w ujęciu realnym spadły gwałtownie, zakłada się, że w 1992 r. nastąpi częściowa odbudowa zasobów pieniężnych, w wyniku czego realny wzrost podaży pieniądza krajowego zwiększy się o kilka procent.

Przewiduje się dalsze utrzymanie tendencji do spadku udziału realnych zasobów w walutach obcych w ogólnej masie pieniądza.

3. Podstawowymi źródłami kreacji pieniądza będą w roku 1992 deficyt budżetowy, finansowany częściowo przez system bankowy, oraz kredyt dla ludności i jednostek gospodarczych.

Zakłada się konieczność sfinansowania w roku 1992 przez system bankowy deficytu budżetowego w skali znacznie przekraczającej jego finansowanie w roku 1991.

Rozmiar przewidywanego przyrostu zadłużenia kredytowego ludności i jednostek gospodarczych będzie utrzymywany na poziomie chroniącym przed nawrotem wysokiej inflacji, a zarazem zapewniającym kredyty konieczne do ułatwienia podejmowania i kontynuowania działalności gospodarczej.

4. Narodowy Bank Polski oddziaływać będzie na obieg pieniężny poprzez instrumenty finansowe.

Regulowanie płynności w systemie bankowym dokonywane będzie głównie poprzez transakcje bonami skarbowymi, natomiast emisja bonów Narodowego Banku Polskiego będzie ograniczona.

Równocześnie banki będą mogły zadłużać się w Narodowym Banku Polskim, głównie w formie kredytu redyskontowego. Kwotę redyskonta bank centralny kształtować będzie w zależności od sytuacji pieniężnej kraju. Przyrost kredytu refinansowego w rachunku kredytowym utrzymany zostanie — w szczególności uzasadnionych przypadkach — jedynie w odniesieniu do finansowania kontynuowanych inwestycji centralnych oraz wspierania podejmowanych przez Rząd procesów restrukturyzacyjnych. Polityka rezerw obowiązkowych stabilizować będzie długookresową płynność banków. W razie zagrożenia jednak nadmierną podażą pieniądza, Narodowy Bank Polski będzie stosować ograniczenia ilościowe działalności kredytowej banków komercyjnych.

5. W realizacji polityki pieniężnej uwzględniony zostanie nierównomierny przebieg czynników determinujących zapotrzebowanie na pieniądź, a zwłaszcza ruch cen,

które — zgodnie z założeniami polityki gospodarczej — wzrosną bardziej w I kwartale, ale znacznie wolniej, niż miało to miejsce w latach 1990 i 1991.

W razie odmiennego — od przyjmowanych założeń — kształtowania się czynników wpływających na wielkość przyrostu podaży pieniądza, Narodowy Bank Polski, kierując się przedstawionymi wyżej celami polityki pieniężnej, dostosuje podaż pieniądza i kredytu odpowiednio do rozwoju sytuacji.

III. Działalność depozytowo-kredytowa

6. Podstawową stopą procentową banku centralnego w 1992 r. będzie stopa redyskontowa, ustalana w stosunku rocznym. Jej wysokość będzie kształtowana w powiązaniu z wysokością oprocentowania lokat na rynku międzybankowym oraz wielkością przewidywanego wskaźnika inflacji.

Zostaną podjęte środki zmierzające do zmniejszania dolegliwości kosztów kredytów, między innymi również drogą kapitalizacji odsetek lub waloryzacji kredytów i depozytów.

7. Narodowy Bank Polski będzie oddziaływać na banki dla wspierania podejmowanych przez Rząd działań restrukturyzacyjnych w wybranych sektorach gospodarki.

Oznacza to, że w odniesieniu do przedsiębiorstw, które nie rokują odzyskania zdolności kredytowej, banki będą zachęcane do wycofywania kredytów i przeznaczania zwolnionych środków dla przedsiębiorstw mających szansę na uzyskanie pozycji na rynku krajowym i zagranicznym.

Narodowy Bank Polski, we współpracy z Ministrem Finansów i Ministrem Przekształceń Własnościowych, będzie wspierać podjęcie przez banki renegocjacji istniejącego zadłużenia przedsiębiorstw dokonujących restrukturyzacji bądź modernizacji produkcji oraz inwestycji proeksportowych. Dotyczy to zwłaszcza przedsiębiorstw, które ponosząc straty netto z powodu nadmiernych obciążeń z różnych tytułów, w tym z tytułu spłaty kredytów i odsetek, mają widoki na zbyt produkcji i osiąganie zysków. W takich wypadkach mogłoby dojść do zamiany wierzytelności banków — w całości lub w części — na udział w kapitale przedsiębiorstw.

Jednocześnie Narodowy Bank Polski rozpocznie proces zakupu wyemitowanych przez banki komercyjne średniookresowych obligacji. Zakup ten dotyczyć będzie obligacji tylko tych banków, które przeznaczą środki na sfinansowanie skapitalizowanych odsetek od kredytów w okresie realizacji przedsięwzięć zgodnych z polityką restrukturyzacyjną Rządu oraz inwestycji proeksportowych. Skala zakupu obligacji uzależniona będzie od rozmiarów planowanych przedsięwzięć restrukturyzacyjnych oraz od kształtowania się bieżącej sytuacji pieniężnej.

8. Rząd zapewni dopłaty do odsetek od kredytów udzielanych przez banki rolnictwu i gospodarce żywnościowej.

Dopłaty te będą gwarantować bankom opłacalność udzielania kredytów poprzez zapewnienie bieżącego wyrównywania ze środków budżetowych różnicy między odsetkami należnymi a kwotą odsetek płaconych przez kredytobiorców.

Środki budżetowe, z wyprzedzeniem przekazane do banków, będą mogły być także źródłem kredytów specjalnych.

Wobec stworzenia podstaw prawnych do funkcjonowania kredytu hipotecznego wyspecjalizowane banki, wykorzystując środki zagraniczne i krajowe zasoby, zwłaszcza oszczędności, zintensyfikują działalność kredytową, wspierając tym samym przyspieszony rozwój budownictwa mieszkaniowego. Stosowane będą ułatwienia w spłacie kredytów długoterminowych na cele mieszkaniowe, polegające na bieżącym obciążeniu kredytobiorcy spłatą rat kapitału i odsetek w wysokości określonej części dochodów gospodarstwa domowego. Nie zapłacona bieżąco część należnych bankom odsetek będzie kapitalizowana i przejściowo wykonywana przez budżet państwa.

IV. Obsługa budżetu państwa przez system bankowy

9. Obsługa budżetu państwa i budżetów samorządowych realizowana będzie w formie rachunku bieżącego, co powinno skutecznie przeciwdziałać automatycznemu pokrywaniu niedoboru budżetu.

W celu pokrycia deficytu budżetu Skarb Państwa emitować będzie papiery wartościowe (w postaci bonów i obligacji skarbowych), sprzedawane na aukcjach organizowanych przez Narodowy Bank Polski.

Narodowy Bank Polski zakupi w 1992 r. na rynku pierwotnym bony skarbowe, wykorzystując je do sterowania płynnością banków.

W razie niższego od zakładanego popytu na bony skarbowe, dopuszcza się możliwość zaciągnięcia przez Skarb Państwa w bankach krótkoterminowego (nie dłuższego niż 3-miesięczny) kredytu na warunkach komercyjnych.

10. Prezes Narodowego Banku Polskiego i Minister Finansów wspólnie do dnia 30 czerwca 1992 r. dokonają konwersji na bony lub obligacje skarbowe zaciągniętego przez budżet kredytu w Narodowym Banku Polskim na pokrycie deficytu budżetowego z lat 1982—1991.

V. Kurs walutowy i polityka dewizowa

11. Polityka kursu walutowego w roku 1992 będzie kontynuacją polityki zapoczątkowanej w roku 1991 i zmierzać będzie do utrzymania płynności płatniczej kraju oraz stymulowania eksportu przy jednoczesnym utrzymaniu dotychczasowego poziomu jego efektywności.

Obowiązujący mechanizm kroczącej dewaluacji złotego jest formą podtrzymywania konkurencyjności produkcji krajowej na rynku wewnętrznym oraz na rynkach zagranicznych. Nie wyklucza się jednak wprowadzenia kursu płynnego stabilizowanego, pełniej uwzględniającego bieżący stan popytu i podaży pieniądza zagranicznego.

12. W celu zwiększenia niezadowolającej absorpcji kredytów zagranicznych, Narodowy Bank Polski będzie uczestniczył w tworzeniu przez banki komercyjne systemu gwarancji kredytów zagranicznych.

Gwarancje będą udzielane odpłatnie, na wniosek banku finansującego przedsięwzięcia realizowane z udziałem kredytów zagranicznych, do wysokości 60% wartości pożyczanego kapitału (bez odsetek).

13. Rozwijany będzie system kupna i sprzedaży walut obcych, usprawniający gospodarkę tymi walutami. Na tej podstawie podjęte zostaną próby wprowadzenia terminowych operacji walutowych.

14. Rachunki walutowe osób fizycznych funkcjonować będą według dotychczasowych zasad.

Zapewniona będzie swoboda dysponowania zgromadzonymi środkami oraz bezpieczeństwo wkładów walutowych osób fizycznych.

Utrzymany będzie wolny obrót walutami między osobami fizycznymi. Minister Finansów i Prezes Narodowego Banku Polskiego rozważą sposoby unifikacji rynku oficjalnego i rynku kantorowego, tak aby do końca 1992 r. funkcjonował już jednolity rynek walutowy.

15. Zostanie ułatwiony dostęp podmiotów gospodarczych do zagranicznych linii kredytowych otwieranych w bankach polskich poprzez zwiększenie liczby banków upoważnionych do takich operacji kredytowych.

VI. Rozwój rynku pieniężnego i kapitałowego

16. Rozwój rynku pieniężnego i kapitałowego jest podstawowym warunkiem działania mechanizmów gospodarki pieniężno-rynkowej.

Narodowy Bank Polski będzie aktywnie wspierać wszelkie inicjatywy służące rozwojowi tych rynków. Wprowadzono już do praktyki gospodarczej bony pieniężne Narodowego Banku Polskiego i bony skarbowe. W 1992 r. podstawowym papierem wartościowym będą bony skarbowe i obligacje Skarbu Państwa.

Narodowy Bank Polski, prowadząc na wtórnym rynku operacje kupna i sprzedaży emitowanych przez Skarb Państwa papierów wartościowych, będzie regulować płynność banków i stymulować dalszy rozwój wtórnego rynku pieniężnego.

Podstawowymi operacjami Narodowego Banku Polskiego na tym rynku będą aukcje warunkowego zakupu papierów wartościowych z obowiązkowym ich odkupieniem od Narodowego Banku Polskiego. Stworzy to podstawy do rozwinięcia na szerszą skalę operacji otwartego rynku, a tym samym warunki do kształtowania się rynkowej stopy procentowej.

17. Narodowy Bank Polski będzie uczestniczył w tworzeniu rynku kapitałowego przede wszystkim poprzez działania wiążące rynek pieniężny z rynkiem kapitałowym. Polegać to będzie z jednej strony na kształtowaniu bieżącej polityki pieniężnej, tak aby nie stała się ona barierą rozwoju rynku kapitałowego, z drugiej zaś — aby procesy zachodzące na rynku kapitałowym nie naruszyły równowagi pieniężnej w gospodarce.

VII. Rozwój systemu bankowego i nadzór bankowy

18. Narodowy Bank Polski podejmie działania dla umocnienia sprawności funkcjonowania systemu bankowego. W tym celu zostaną zaostrzone kryteria udzielania licencji nowo powstającym bankom, zwłaszcza w zakresie wymogu posiadania minimalnego kapitału własnego. Prezes Narodowego Banku Polskiego podniesie — poczynając od II kwartału 1992 r. — wymagany poziom kapitału własnego do 70 mld zł, a ponadto — w celu utrzymania realnej wartości kapitału — skoryguje ten poziom w ciągu roku.

Wobec dużego zróżnicowania wysokości kapitału własnego w istniejących już bankach, począwszy od 1992 r. Prezes Narodowego Banku Polskiego wprowadzi zasadę uzależniającą rodzaj i zakres licencji od wielkości posiadanego kapitału, zobowiązując tym samym banki, by do końca 1992 r. dostosowały kapitał własny do zakresu licencji bądź ograniczyły działalność do poziomu posiadanego kapitału.

19. Kontynuowany będzie proces prywatyzacji banków państwowych, w którego wyniku nastąpi ograniczenie udziału państwa i zwiększenie udziału kapitału prywatnego. Prywatyzacja banków państwowych oraz prywatyzacja banku państwowo-spółdzielczego przeprowadzona będzie przez Rząd przy udziale Narodowego Banku Polskiego.

20. Wzrost liczby banków wymaga wzmocnienia instytucjonalnych rozwiązań służących zabezpieczeniu depozytów lokowanych w bankach, a zwłaszcza oszczędności ludności. Narodowy Bank Polski i Ministerstwo Finansów doprowadzą do utworzenia funduszu ubezpieczenia depozytów, którego środki będą lokowane w Narodowym Banku Polskim.

21. Koniecznym warunkiem ekspansji działalności kredytowej wspomagającej postęp gospodarczy jest stymulowanie wzrostu kredytu długoterminowego (inwestycyjnego) poprzez rozwijanie systemu gwarancji i ubezpieczeń kredytów, służącego przezwyciężeniu obaw przed uzasadnionym ryzykiem. Prezes Narodowego Banku Polskiego i Minister Finansów zainicjują utworzenie i rozwój nowych instytucji ubezpieczenia kredytów.

22. W ramach doskonalenia regulacji prawnych dla ostrożnego i bezpiecznego działania systemu bankowego, Prezes Narodowego Banku Polskiego ustali dla banków zasady tworzenia zabezpieczeń (rezerv) ogólnych i celowych na aktywa objęte wysokim stopniem ryzyka w celu pokrycia przewidywanych strat z tego tytułu.

Zabezpieczenia (rezerwy) będą tworzone — w drodze odpisów w ciężar kosztów banku — w wysokości kwot stanowiących zagrożenie kredytowe.

23. Dla zapewnienia bezpieczeństwa wkładów oszczędnościowych i lokat gromadzonych w bankach Prezes Narodowego Banku Polskiego — w trybie nadzoru bankowego — zobowiąże banki do utrzymania współczynnika wypłacalności (relacja funduszy własnych do aktywów banku objętych ryzykiem) na poziomie parametrów powszechnie stosowanych w bankach europejskich. Współczynnik ten dla banków, które powstały przed 1989 r., powinien wynosić co najmniej 8%, natomiast pozostałe banki powinny utrzymać ten wskaźnik na poziomie wyższym.

24. Rozszerzenie sieci placówek bankowych powinno sprzyjać zwiększeniu zakresu czynności i liczby operacji bankowych, zgodnie z potrzebami gospodarki rynkowej. Wymagać to będzie zastosowania i dalszego rozwijania usprawnień organizacji pracy i wprowadzania nowoczesnej techniki bankowej dla szybkiego i prawidłowego przebiegu tych czynności.

Służyć temu będą podejmowane obecnie przez banki działania w zakresie automatyzacji i komputeryzacji obsługi i ewidencji księgowej operacji bankowych.

25. Doskonalone będą mechanizmy zabezpieczające system bankowy przed wykorzystaniem go do czerpania przez podmioty gospodarcze nieuzasadnionych korzyści finansowych. W tym celu banki powinny w maksymalnym stopniu uwzględniać możliwości określania w umowie rachunku bankowego takich aspektów, jak: warunki otwierania i prowadzenia poszczególnych rodzajów rachunków, zasady ich funkcjonowania oraz zasady ich oprocentowania, sposób przedkładania zleceń płatniczych, a także terminy realizacji tych zleceń.

26. Dokonane zostaną zmiany w sposobie realizacji rozrachunków międzybankowych, między innymi w wyniku scentralizowania środków będących w dyspozycji banków na jednym rachunku otwartym i prowadzonym przez Narodowy Bank Polski dla banku. Rozwiązania te wpłyną na poprawę płynności banków. Uzależnione jest to jednak od możliwości szerokiej automatyzacji operacji bankowych przy wykorzystaniu sieci telekomunikacyjnej.

Kontynuowana będzie praca nad zorganizowaniem powołanej w 1991 r. przez banki krajowej izby rozliczeniowej w celu usprawnienia przeprowadzanych przez bank rozliczeń pieniężnych posiadaczy rachunków bankowych.

Biorąc pod uwagę złożoność problemu oraz uwarunkowania organizacyjne i techniczne, zadania izby będą wdrażane etapowo. Początkowo system rozliczeń będzie nadal prowadzony przy zastosowaniu dokumentów papierowych i tradycyjnych technik rozliczeń.

Rozrachunek międzybankowy, wykorzystujący informację z systemu rozliczeń, umożliwi odmowę kredytowania rozrachunków międzybankowych przez Narodowy Bank Polski.

Docelowo system rozliczeń pieniężnych realizowanych przez izbę rozliczeniową będzie prowadzony z wykorzystaniem technik epd i systemu telekomunikacyjnego sieci Telbank.

27. W 1992 r. powinny być zastosowane w pełnym zakresie międzynarodowe standardy rachunkowości i nowy usystematyzowany sposób prowadzenia ewidencji księgowej. W związku z tym od 1 stycznia 1992 r. banki przekazywać będą do Narodowego Banku Polskiego sprawozdawczość wynikającą z bankowego planu kont '91 (BPK-91). Nowa sprawozdawczość, oparta o BPK-91, umożliwi zaspokojenie potrzeb ewidencyjnych i sprawozdawczych dla:

- banków w celu prawidłowego zarządzania aktywami i pasywami oraz dopełniania obowiązku publikacji sprawozdań finansowych,
- Narodowego Banku Polskiego do oceny polityki monetarnej, kredytowej, nadzoru nad systemem bankowym oraz do sporządzania bilansu płatniczego,
- instytucji podatkowych, statystycznych oraz międzynarodowych instytucji finansowych.

28. Rozwój systemu bankowego wymaga dostosowania rozwiązań prawnych do standardów funkcjonujących w krajach o rozwiniętej gospodarce rynkowej. Stąd niezbędnym jest prowadzenie w 1992 r. prac nad kompleksową reformą prawa bankowego.